

Bu makaleye atıfta bulunmak için/Tocitethisarticle:

GÜN, M, YALÇIN, Ç, PİŞKİN, B.S. (2019). Temel Seviye Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularının ve Etkinliklerinin Karşılaştırılması ve Analizi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23 (Özel Sayı) , 2089-2101.

Temel Seviye Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularının ve Etkinliklerinin Karşılaştırılması ve Analizi^(*)

Mesut GÜN^(**)

Çiğdem YALÇIN^(***)

Buket Seda PİŞKİN^(****)

Öz: Dil iletişimin bir parçasıdır. İletişimin sağlanabilmesi için dili etkili bir biçimde kullanmak gerekir. Dilin etkili kullanımı ise dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerinin gelişmesi ile mümkündür. Her ne kadar dil bilgisi bu temel becerilerden farklı bir beceri alanı olarak düşünülse de aslında bu becerilerin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle dil bilgisi konuları yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarında sıklıkla yer almaktadır. Bu çalışmada temel seviye yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarında hangi dil bilgisi konusunun hangi sırada verildiği ve dil bilgisi alanında bu kitaplarda hangi etkinliklerin yer aldığı incelenmiş olup kitaplar karşılaştırılarak tablo halinde verilmiş ve bu tablo analiz edilmiştir. Çalışmada, incelenen ders kitaplarının dil bilgisi etkinliklerinin incelenip karşılaştırılmasıyla elde edilen verilerden hareketle geliştirilen önerilerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik ders kitaplarının daha nitelikli bir şekilde hazırlanmasına katkı sunması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe, ders kitabı, dil bilgisi, karşılaştırma

The Comparison and Analyzing of Grammer Topics and Activities Taken Place in Basic Level Turkish Teaching For Foreigners Course Books

Abstract: Language is a part of communication. It is need to use language effectively to communicate. Although grammar is considered as a different skill area than these basic skills, it is actually an integral part of these skills. For this reason, grammar is often included in foreign language course books. In this study, which grammar subject and grammar activity taken place in Turkish Teaching course books for foreigners were examined and compared. These were given and analyzed in the chart. It is hoped that by using the data which is obtained from the comparison and the review of grammar topics a more qualified preparation of the course books contribute to teaching Turkish as a foreign language.

Keywords: Turkish as a Foreign Language, coursebook, grammar, comparison

^{*}Bu makale 03-05 Kasım 2017 tarihlerinde Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesinde düzenlenen 1. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda "Temel Seviye Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularının ve Etkinliklerinin Analizi" başlığı ile sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

^{**}Doç. Dr. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD (e-posta: mesutgun07@gmail.com) ORCID ID. orcid.org/0000-0001-9663-1066

^{***}Arş. Gör., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (e-posta: cigdemm.koc@hotmail.com) ORCID-ID.orcid.org/0000-0002-3051-0920

^{****}Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Türkçe Eğitimi ABD (e-posta: buketsdp@gmail.com) ORCID ID. orcid.org/0000-0003-1384-9559

Makale Geliş Tarihi: 30.04.2019

Makale Kabul Tarihi: 28.10.2019

I.Giriş

Dil bilgisi, temel dil becerilerinin gelişmesine ve o dilin doğru ve güzel bir şekilde öğrenilmesine katkı sağlar. Bu nedenle gerek ana dili gerekse yabancı dil öğretiminde dil bilgisi üzerinde önemle durulması gereken bir alandır. Dil bilgisi, pek çok araştırmacı ve akademisyen tarafından günümüze kadar çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir;

Dil bilgisi; bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilmeleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bir bilim dalıdır (Göğüş, 1978: 337). Dil bilgisi, Latince “harf ve işaret” anlamındaki “gramma” kelimesi ile “harfleri yazma ve okuma sanatı” olarak açıklanan “grammatica” kelimesinden gelmektedir. Eskiden harf okuma yazma sanatı olarak ele alınan dil bilgisi günümüzde bir dilin ses, biçim, cümle ve metin yapısını inceleyen, anlam ve görevlerini ortaya koyan geniş bir alan oluşturmuştur (Güneş, 2016: 272). Sinanoğlu (1958: 17) dil bilgisini “doğru konuşma ve yazma sanatıdır” sözü ile tanımlar ve bir dilin daha çabuk ve daha düzgün şekilde öğrenilmesini sağlayan şeyin dil bilgisi olduğunu ifade eder.

Dil bilgisi, kısaca bir dili ses, şekil ve cümle yapıları bakımından inceleyip bunlarla ilgili kuralları tespit eden bir bilim dalı olarak tarif edilebilir. Dil bilgisi öğretimi ise dilin ses, şekil ve cümle yapılarını birtakım yöntemler kullanarak öğrencilere sezdirme ve bu yolla onların dili etkili, doğru ve düzgün kullanmalarını sağlamaya yönelik etkinlikler yapma sürecidir (Dolunay, 2010: 277). Dil öğretimindeki çağdaş gelişmeler doğrultusunda dil bilgisi öğretiminin amacı, öğrencilerin dil bilgisine yönelik bilinçaltındaki yapıları açığa çıkararak bunları kullanabilecekleri düzeye getirme ve dilin işleyiş düzenini öğrencilere aktarmaktır (Demirel ve Şahinel, 2006.,akt. Yaman, 2010: 1217).

Günümüzde yabancı dil öğretiminin temel taşlarından biri dil bilgisidir. Dil bilgisi bir dilin inceliklerini öğrenebilmek için önemli bir unsurdur. Dil bilgisi öğretimi öğrencilerin hedef dili kullanırken hata yapma olasılıklarını en aza indirir. Dili öğrenirken ve kullanım sürecindeki hataları en aza indirmede yardımcı olmaktadır. Anadilinde ya da yabancı dilde yapılan dil bilgisi yanlışlıklarının ya da cümle düşüklüklerinin, öğrenciler tarafından çoğu zaman uzun cümle kurma eğilimi göstermelerinden ortaya çıktığı düşünülürse dil bilgisi kurallarının da gittikçe çoğalan sözcük birimleri arasındaki bağlantıları düzenleyen buyruklar niteliğinde oldukları daha iyi görülebilir (Başkan, 1975: 436).

Swan, dil bilgisi öğretiminin gerekliliğini iki önemli unsura bağlamaktadır. Bunlar; *anlaşılabilirlik ve kabul edilebilirlik* (2002: 48). Anlaşılabilirlik (Comprehensibility); belirli dil bilgisi yapılarına hâkim olmak anlaşılabilir cümleler kurmamızı sağlar. Bu yapılar sayesinde daha iyi iletişim kurabiliriz ve anlatmak istediğimizi konuştuğumuz kişilere

daha hızlı ve kolay bir şekilde aktarabiliriz. Kabul Edilebilirlik (Acceptability); her sosyal ortamın kendine has bir dili ve üslubu vardır. Dil bilgisi açısından düzgün ve bulunan ortama uygun bir dil kullanılması iletişim kurarken anlaşılabilir olmanın yanı sıra kabul görmeyi de sağlar (Bekleyen, 2015: 373).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında da dil bilgisi öğretimi üzerinde önemle durulmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılan ders kitapları, dört temel dil becerisi ve dil bilgisi öğretimi üzerinde şekillenmektedir. Bu alanda dil bilgisi öğretiminin amacı, dil öğrenme aşamasındaki bireye dilin doğru kullanımını öğretmektir. Bunu sağlamak için de öğrencilerin öğrenme ortamında bütün dil becerilerini kullanmalarına olanak verilmelidir. Dilimizin kuralları bütün becerileri ile birlikte öğretilmelidir (Kılıç ve Duru, 2012: 304). Bugün dil becerilerinin gelişmesinde önemli bir görev üstlenen dil bilgisi, özellikle temel becerileri besleyen ve şekillendiren ve bu becerilerden bağımsız düşünemeyeceğimiz bir alan olmuştur (Öztürk ve Ömeroğlu, 2015: 70). Bu nedenle yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında dil bilgisi konularına ve etkinliklerine sıklıkla yer verilir ve dil bilgisi konuları diğer alanlarla iç içe veya ayrı olarak öğretilir. Temel seviyede hazırlanan ders kitapları incelendiğinde ünitelerde farklı dil bilgisi konuları işlendiği bilinmektedir. Bu çalışmada ders kitaplarının dil bilgisi konularının sıralama açısından farklılık arz ettiğine dikkat çekilmek istenmiş ve bu hususta incelemeler yapılmıştır.

II. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan temel seviye ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının dağılımlarını saptamak ve karşılaştırmaktır. Bu amaçla, söz konusu kitapların ünite bazında dil bilgisi konularının dağılımları ve sıralamalarının yabancı dil olarak öğretimine uygunluğu değerlendirilmiştir.

A. Sınırlılıklar

Bu çalışmada Türkiye’de çeşitli dil öğretim merkezleri tarafından kaynak kitap olarak kullanılan 10 adet temel seviye ders kitabı incelenmiştir. Yapılan bu çalışma, sadece aşağıda belirtilen kaynak kitaplar ile sınırlı tutulmuştur:

- İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1
- Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1
- İzmir Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1
- Hacettepe Üniversitesi HÜDİL Türkçe Konuşalım Ders Kitabı A1
- Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1
- Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1
- Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1

- Türkçe Öğreniyoruz 1
- Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 1
- Turkofoni Türkçe Öğren 1 Temel 1

B.Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi deseni kullanılmıştır. Doküman analizi araştırılan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Eğitimle ilgili araştırmalarda müfredat programları, okul içi ve okul dışı yazışmalar, toplantı tutanakları, ders kitapları, öğrenci kayıtları, öğretmen ve öğrenci el kitapları, ders ve ünite planları vb. dokümanlar olarak kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187). Doküman incelenmesi, hemen her araştırma için kaçınılmaz olan bir veri toplama tekniğidir. (Madge, 1965: 75).Araştırma kapsamında Türkiye’de çeşitli dil eğitim merkezleri tarafından yaygın olarak kullanılan 10 adet temel seviye ders kitabının dil bilgisi konuları incelenmiştir. Elde edilen veriler iki uzman tarafından kontrol edilmiştir. Araştırmadaki amaç incelenen kitaplardaki dil bilgisi konularının karşılaştırılarak analizinin yapılmasıdır. Bu nedenle de bu araştırmada doküman incelemesi yoluyla çalışma materyallerinden veriler toplanmıştır. Verilerin toplandığı söz konusu kitaplar aşağıda belirtilmiştir:

- İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1
- Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1
- İzmir Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1
- Hacettepe Üniversitesi HÜDİL Türkçe Konuşalım Ders Kitabı A1
- Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1
- Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1
- Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı 1
- Türkçe Öğreniyoruz 1
- Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 1
- Turkofoni Türkçe Öğren 1 Temel 1

III. Bulgular

Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan söz konusu temel seviyedeki ders kitaplarının isimleri, üniteleri, ünitelerinin içerdiği dilbilgisi konuları tablolar halinde gösterilmiştir. Tablolarda gösterilen ünitelerdeki dilbilgisi konuları dikkate alınarak tespitler yapılmıştır.

Tablo 1. Yabancılara Türkçe Öğretiminde kullanılan temel seviye ders kitaplarındaki ünitelerde yer alan dilbilgisi konuları

	Gazi A1	Hacettepe 1	Yeni Hitit 1	İstanbul A1	İzmir A1
1.Ünite	-Sıfatlar -“ile” edatı ve bağlacı -“dAn sonra, -A kadar, - mAk istemek, dAn önce” ekleri -İyelik ekleri	-Alfabe -Nerelisiniz? -Ne? Kim? Nerede? Kimde? -Ek eylem (- imek) (olmak) -Kişi ekleri olumlu/olumsuz -da, -de -Ünsüz sertleşmesi -Çoğul eki -İşaret zamiri -Ne var? Ne yok? -Var mı? Yok mu? -Her, hiçbir, bazı -Sıra sayı sıfatı -Kaç? -İyelik eki	-Alfabe -Çokluk ekleri -İşaret zamirleri -Haber kipleri -Varoluş tümcesi	-Türk Alfabesi -Bu- şu- o -Kim Ne? -Çoğul Eki (- lar) -Soru Eki (mI) -Burası Neresi?	-Alfabe -lAr çoğul eki -Büyük ünlü uyumu -Ünlü ve ünsüz harfler -Nerelisin? Nereden geliyorsun? -mI? Soru eki
2.Ünite	- yor şimdiki zaman eki - Zaman zarfları - Ar geniş zaman eki -ecek, - acak gelecek zaman eki -mAk matar eki - Hal ekleri - II ve -sIz ekleri - İsim ve fiil sözcükleri	-Şimdiki zaman -Kim? Ne? Ne zaman? Nerede? Nasıl? -Soru kullanımı -Yönelme/ bulunma/ayrılma durum ekleri -mEK istemek	-Şimdiki zaman -Durum ekleri -Ulaçlar -İlgeçler	-Bulunma Durumu (- DA) -Var- yok -Sayılar -Kaçınıcı? -İsim Cümleleri	-Nerede ? -de, -da eki -Kimde? -Sertleşme, yumuşama -Nerede ne var? -Kimde ne var?Ne yapıyor? -Şimdiki zaman olumlu/ olumsuz/olumlu soru/ olumsuz soru -Kişi ekleri -Eylem ve adılar

3.Ünite	- Zıt anlamlı kelimeler - Sıra sayı sıfatları - Hal ekleri	-Den ÖNCE/- Den sonra -Belirtili isim tamlaması -Belirtisiz isim tamlaması -Nerede? -Yer-yön belirtici -İLE/-(y)le	-İyelik ekleri -Ad tamlaması	-Şimdiki Zaman -Yönelme Durumu (- (Y)A) -Uzaklaşma Durumu (- Dan) -mAk istemek	-Niteleme sıfatları -Kişi adlı -Kişi eki -Bağlaçlar (ama/değil) -Sözcüklerin zıt anlamlıları -Kişi adlarının olumsuzu (değilim,değilsin,değil) -Kişi adları olumlu soru/olumsuz soru
4.Ünite	-Fiiller -Paragraf oluşturma	-Belirli geçmiş zaman -di -Hangi? Nerede? Niçin? Kim? Ne zaman? Nasıl? Nereye? Nereyeydi? Niçin? Ne? Kim? -Eş anlamlı sözcükler -Emir kipi	-Geçmiş zaman hikâye kipi -Şimdiki zaman hikâye kipi	-İyelik Ekleri -Ülke, milliyet, dil adları -Kendi, hep -Belirtme Durumu (- (y)İ)	-Ad+lı kullanımı -IncI eki -Ad+sız kullanımı -Ünsüz yumuşaması -Nerede? Nereden? Nereye? -Hal ekleri -Emir kipi olumlu/olumsuz
5.Ünite	-Hal ekleri -Emir kipleri	-Gelecek zaman	-İstek Kipi -Emir Kipi - Karşılaştırma ve üstünlük ekleri	-Dan -(y)A kadar -Dan önce/ - Dan sonra -mAdAn önce/ - Dİktan sonra -Dan beri/ - Dİr	-Şimdiki zaman -Dan önce, -Dan sonra -Belirli geçmiş zaman -dı -Geçmiş zaman eylem olumlu soru/olumsuz soru -Geçmiş zaman isim olumlu soru/olumsuz soru -Bağlaçlar (bu nedenle, çünkü)
6.Ünite	-Sıfatlar -olumlu /olumsuz cümle - dAn beri eki -Ar geniş zaman eki -Zaman zarfları	-	-Ad tamlaması -Bağlaçlar	-İsim Tamlamaları -ki eki - Karşılaştırma (daha, en)	-İyelik adları -İyelik ekleri -Ad tamlaması -DAki
7.Ünite	-	-	-Gelecek zaman -İlgeçler -Görelilik	-	-İstek kipi olumlu/olumsuz/olumlu soru -e göre edatı -Eşitlik eki (-ce) -Mastar eki (-mAk) -Neyle? Araç eki -(y)lA

8.Ünite	-	-	-Geçmiş zaman rivayet kipi -Şimdiki ve geçmiş zaman rivayet kipi	-	-Genel Tekrar
9.Ünite	-	-	-Geniş zaman -Yeterlik -Geniş zamanın hikâye ve rivayet çekimleri	-	-
10.Ünite	-	-	-Dolaylı anlatım -Adlaştırma (-mak)	-	-
11.Ünite	-	-	-Ulaçlar	-	-
12.Ünite	-	-	-Ulaçlar ve bağlaçlar	-	-
13.Ünite	-	-	-	-	-
14.Ünite	-	-	-	-	-

Tablo 2. Yabancılara Türkçe Öğretiminde kullanılan temel seviye ders kitaplarındaki ünitelerde yer alan dilbilgisi konuları

	Turkofoni 1	Türkçe Öğreniyorum 1	Türkçe Öğreniyoruz 1	Yabancı Dilim Türkçe 1	Yedi İklim TürkçeA1
1.Ünite	-Alfabe -Çoğul eki -İşaret sıfatı (bu, şu, o) -Nerede? -da, -de -Sen, siz, o -lı, -li, -lu, -lü /Ankaralı, Münehli -Ayrılma durum eki	-Alfabe	-Ad durum ekleri -Büyük ünlü uyumu	-Alfabe - Çokluk eki -Soru eki -Bulunma durum eki -Sıfatlar -Zıt anlam -Sayılar ve yazımı	-Bu, şu, o, burası, şurası, orası, -mi?/değil -var/yok -Bulunma hâli eki -Sayılar -Çokluk eki

2.Ünite	-İşaret	-Bu kim,bu	-Ek eylem	-Mastar eki	-Ayrılma hâli
	zamirleri	ne?	-Çoğul ekleri	- Şimdiki	eki
	-Bulunma		-Soru ekleri	zaman eki	-Belirtme hâli
	durum eki		-Emir kipleri	-Ünlü	eki
	-Ünsüz			türemesi	-Bulunma hâli
	sertleşmesi			- Ünlü	eki
	-Var, yok			daralması	-Yönelme hâli
	-Soru ekinin			-Ayrılma(eki
	kullanımı			çıkma) hali	-dan önce, -
	-Evet, hayır			-Yönelme hali	dan sonra
	-ismi			-Bağlaç	-Emir kipi
	olumsuz			(çünkü,ama)	-Şahıs
	yapma (değil)			- Emir kipi	zamirleri
					-Şimdiki
				zaman	
3.Ünite	-İşaret	-İşaret ve kişi	-	-İyelik ekleri	-Belirli
	zamirleri	zamirleri		- Ünsüz	geçmiş zaman
	-Şimdiki	-İyelik eki		yumuşaması	-Zaman
	zaman	-Ünlü düşmesi		-Çokluk eki +	zarfları
	-Ben ve	-Ünsüz		iyelik	-ile, -yla
	1.tekil kişi	yumuşaması		- İlgî	-dan önce, -
	eki kullanımı			(tamlayan) eki	dan sonra
	-Ünsüz			-Emir kipi	
	yumuşaması				
	-Şimdiki				
	zamana ifade				
	eden				
	kelimeler				
	verilmiş				
-Zaman					
kayması					
(Şimdiki					
zamandan					
gelecek					
zamana)					

4.Ünite	-İstek kipi -Yardımcı ses -Derecelendirme sıfatı -İşaret zamiri -Durum ekleri -İşaret sıfatı -Emir kipi	-Çokluk eki	-Ad durum ekleri (Tamlayan ve belirtme durumu)	-Görülen geçmiş zaman - Saatlerin yazımı	-İyelik ekleri -dan...-a kadar -Gelecek zaman
5.Ünite	-Belirli geçmiş zaman -Ünsüz yumuşaması -Zaman ifade eden kelimeler -Soru- cevap kullanımı	-Da...da bağlacı	-İyelik ekleri -Sert ünsüz yumuşaması -Görülen geçmiş zaman	-“imek” eylemi -“ile” bağlacı	-İsim tamlamaları
6.Ünite	-	-Bulunma hâli eki	-Belirtili isim tamlaması -Belirtisiz isim tamlaması	-İmek geçmiş zaman	-ki/ -daki -(i)ncı
7.Ünite	-	-	-	-Akuzatif eki (belirtme eki) -Belirtili isim tamlaması -Belirtisiz isim tamlaması	-a göre, bence -den daha + sıfat: karşılaştırma -En + sıfat: üstünlük -den beri/ -dır

8.Ünite	-	-	-Kişi zamirleri -İşaret zamirleri -Soru zamirleri -Ad durum ekleri	-Gelecek zaman	-Genel tekrar
9.Ünite	-	-	-Yapım ekleri -İstek kipleri	-	-
10.Ünite	-	-	-Geniş zaman -Bağlaçlar	-	-
11.Ünite	-	-	-Zarf fiiller	-	-
12.Ünite	-	-	-	-	-
13.Ünite	-	-	-Ettirgen fiiller	-	-
14.Ünite	-	-	-kadar ilgeci	-	-

Tablo 1 ve Tablo 2’de verilen dil bilgisi konuları incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Kitapların 7’si Türk alfabesi ile başlamaktadır.5 kitapta sıfatlar ele alınmıştır.8 kitapta edat ve bağlaçlara değinilmiştir.9 kitapta kipler ele alınmıştır.9 kitapta iyelik ekleri görülmektedir.8 kitapta zamirler (adıl) ele alınmıştır.10 kitapta hal (durum) eklerine yer verilmiştir.3 kitapta kişi ekleri ele alınmıştır.3 kitapta isim fiil ayrımına değinilmiştir.7 kitapta ses olayları ele alınmıştır.İncelenen 10 kitapta farklı sayıda ünite görülmektedir. Her kitapta ünitelerde farklı konular işlendiği tüm kitaplarda ortak bir dilbilgisi sırası izlenmediği görülmektedir.İki kitap büyük ünlü uyumuna yer vermiştir. İncelenen hiçbir kitapta küçük ünlü uyumuna yer verilmemiştir. Söz konusu kitaplarda edat ve bağlaçlar çeşitli ünitelerde farklı sıralarda verilmekte olup konu ile ilgili bir sınırlandırılma görülememektedir. Bazı kitaplar; ek fiile yer vermiştir. Ek fiilin bilinen iki görevi vardır: isim soylu sözcükleri yüklem yapmak, basit çekimli fiilleri birleşik zamanlı hâle getirmektir. Bazı kitaplar ek fiilin isim soylu sözcükleri yüklem yapma görevini ele alırken bazı kitaplar basit çekimli fiili birleşik zamanlı hâle getirme görevini de ele almıştır. Kip konusunu ele alındığı kitapların birinde zaman kayması (Şimdiki zamandan gelecek zamana) konusuna değinilmiştir. Kitapların birçoğunda haber kipleri ele alınmakta olup bazılarında dilek kiplerinden emir ve istek kipine yer verildiği görülmüştür. Nadir olmakla birlikte bazı kitaplar; ettirgen fiiller, zarf fiil, yapım eki, eşitlik ekine yer vermiştir.

IV. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma kapsamında yabancılara Türkçe öğretimi alanında kullanılan temel seviye ders kitapları arasından seçilen 10 kitap incelendiğinde dil bilgisi konularına bazı kitaplarda ayrı bir bölüm olarak bazılarında okuma, yazma gibi temel dil beceri alanlarına yönelik etkinlikler içerisinde yer verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sonucuna göre incelenen kitapların temel seviyede öğretilmesi gereken dil bilgisi konularının seçildiği belirlenmiştir. Nitekim Arslan (2011) “Yabancılara Türkçe Öğretim Kılavuzu Temel Seviye” isimli kitabında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi temel seviye ders kitaplarında öğretilmesi gereken dil bilgisi konularını şu şekilde belirtmiştir: “İşaret zamirleri, şahıs zamirleri, soru zamiri, belgisiz zamirler, pekiştirme sıfatları, ünlü düşmesi, ünsüz benzeşmesi durum ekleri, çokluk eki, iyelik ekleri, sayılar, belirli geçmiş zaman, gelecek zaman, geniş zaman, şimdiki zaman, öğrenilen geçmiş zaman, yeterlik kipi, istek kipi, emir kipi, isim fiiller, zarf fiiller, sıfat fiiller, -DiktAn sonra edatı, yalın durumu ve yönelme durumunu yöneten edatlar.” Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan dil bilgisi konuları da Arslan’ın (2011) temel seviye dil bilgisi üzerine belirttiği konularla benzerlik göstermektedir.

İncelenen ders kitaplarında dil bilgisi konuları her ne kadar benzerlik göstermiş olsa da konuların seçimi konusunda bir standartlaşmanın olmadığı, temel düzey dil bilgisi konularının belirlenmesinin kitapları hazırlayan uzmanların veya akademisyenlerin isteğine bağlı olduğu gözlenmiştir. Fidan (2016), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konuları ve Öğretmen-Öğrenci Görüşleri” isimli çalışmasında Türkçe ders kitaplarının, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (Council of Europe 2001) çerçevesinde düzeylere göre ayrılmış olmasına rağmen, dil bilgisi konularının dil düzeylerine göre verilmesinde bir standartlaşma olmadığı; dil bilgisi konularının adlandırılmasıyla ilgili terim birliğinin sağlanamadığı, bu durumun öğrenciler açısından da sıkıntılar doğurabildiği; öncü bir kurum liderliğinde ortak birtakım temaların oluşturulmasına acilen ihtiyaç olduğu; ders kitaplarının dil bilgisini sunma biçimlerinde ve bilgi miktarlarında da farklılıklar olduğu sonucuna varmıştır. Bu çalışmadan elde edilen veriler Fidan’ın (2016) yapmış olduğu bu çalışma ile tutarlılık göstermektedir.

Araştırma sonunda; yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerine, Türkçe öğrenenlere ve bu alan üzerine ders kitaplarını hazırlayan uzmanlara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Temel seviye ders kitapları dilbilgisel açıdan yoğun ve kural yığını olmayan, öğrencilerin seviyelerine uygun ve onların bireysel farklılıklarını göz önünde bulunduracak şekilde düzenlenmelidir.

- Temel seviyedeki öğrencilerin günlük ihtiyaçları için lazım olan kalıpların basit bir şekilde verilmesi, görseller, okuma ve dinleme metinleri yoluyla dil bilgisi kurallarının ezbere dayandırılmadan sezdirme yolu ile verilmesi faydalı olabilir. Birçok kitapta öncelikle dil bilgisi kurallarının verildiği daha sonra etkinliklerin olduğu

görülmektedir. Bu uygulama öğrencileri ezbere yöneltebileceği için tercih edilmemelidir.

- İncelenen kitapların bazılarında aynı üniteye birden fazla dil bilgisi konusunun art arda verildiği gözlenmiştir. Aynı zamanda bazı kitaplarda dilbilgisi konularının hedef dilde ayrıntılı bir biçimde anlatıldığı saptanmıştır. Bu yöntem öğrenmeyi zorlaştırabilir. Bunun yerine dil bilgisi konularının alıştırmalarla desteklenmesi önem arz etmektedir. Alıştırmaların yanında konu ile ilgili okuma, yazma, dinleme ve konuşma etkinliklerine yer verilerek etkinlikler içerisinde dil bilgisinin bir bütünlük içinde sezdirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Temel seviyedeki öğrenciler için dil bilgisi konusunda gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınılmalıdır.

- Ders kitaplarında bulunan dil bilgisi konu sıralamasının ders başarısına katkısının düzeyini görmek amacıyla öğrencilerle çalışmalar yapılması veya öğrencilerin söz konusu konuda görüşlerinin alınması yararlı olabilir.

- Kitaplarda dil bilgisi konuları; dört temel beceriyi destekleyecek bir şekilde düzenlenmeli ayrıca ölçme değerlendirme etkinlikleri ezberden uzak ve öğretici nitelikte hazırlanmalıdır.

Kaynaklar

- Arslan, M. (2011). *Yabancılara Türkçe Öğretim Kılavuzu Temel Seviye*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Başkan, Ö. (1975). *Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisinin Yeri*. Haziran 1975, C: XXXI(285), 435-438 Özel Bölüm: Ana Dili - Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisinin Yeri.
- Bekleyen, N. (2015). *Dil Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.7-19.
- Dolunay, S. K. (2010). "Dil Bilgisi Öğretiminin Amacı ve Önemi". *TÜBAR-Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 275-284.
- Fidan, D. (2016). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konuları ve Öğretmen-Öğrenci Görüşleri". *TurkishStudies*,11(14), 257-276.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 337.
- Güneş, F. (2016). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*.(4. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Kılıç, A. ve Duru, H. (2012). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi*. Şahin A. ve Kılıç A. (Ed.)*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (304), Ankara: Pegem Akademi.
- Madge, J. (1965). *The Tools of Science An Analytical Description of*

SocialScienceTechniques. AnchorBooksDoubledayandComp.

Öztürk, J. ve Ömeroğlu, A. F. (2015). “Dil Bilgisi Öğretiminde Kavram Haritalarının Kullanımı”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 69-86.

Sinanoğlu, S. (1958). *Dil Bilgisinin Önemi, İçinde: Dil Bilgisi Sorunları*. (s.17) Ankara Üniversitesi Basımevi: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yaman, H. (2010). Bir Öğretim Aracı Olarak Karikatür: Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Bir Araştırma, *Kuram ve Uygulama Eğitim Bilimleri*, 10(2), 1215-1242.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6.baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İncelenen Kaynaklar

Aslan, F. (2012). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

Çetin, M. (1999). *Türkçe Öğren 1 Temel*. İstanbul: TurkofoniYayınları.

Dedam. (2015). *İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1*. İzmir: PapatyaYayıncılık.

Hengirmen, M. ve Koç, N. (2007). *Türkçe Öğreniyoruz 1*. Ankara: EnginYayınevi.

Tömer A.Ü. (2009). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1*, Temel Düzey. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Tömer, G.Ü. (2006). *Yabancılar için Türkçe A1*. Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Umunç, A.E. (2010). *Türkçe Konuşalım Ders Kitabı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Yılmaz, H. ve Sözer, Z. (2013). *Yabancı Dilim Türkçe 1*. Ankara: DilmerYayınları.

Yunus Emre Enstitüsü (2015). *Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 1*. Ankara: Yunus Emre Üniversitesi.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1*. Ankara.